

Výroční (Průběžná) zpráva projektu specifického výzkumu na rok 2015 – zakázka č. 2120

Název projektu: **Přínosy a rizika praxe studentů v hospicovém zařízení a jejich péče o terminálně nemocné pacienty**

Specifikace řešitelského týmu

Odpovědný řešitel: Mgr. Monika Ulrichová, Ph.D.

Studenti magisterského studia PdF UHK: Marie Brichová, ID: P14P0546,
1. r. obor sociální pedagogika

Celková částka přidělené dotace: 71 300,00 Kč

Stručný popis postupu při řešení projektu (max. 2 strany):

Cílem výzkumu bylo analyzovat stav studentských praxí v hospicovém zařízení u osob s terminálním onemocněním na základě rozhovorů a pozorování.

Dílčí cíl byl stanoven tento:

Provést výzkum - analyzovat a reflektovat současný stav studentských praxí v Hospici Anežky České v Červeném Kostelci, popřípadě jiném hospicovém zařízení.

- Provést rozhovory mezi klientem hospicového zařízení a studentem
- Analyzovat stav uvnitř hospicového zařízení pozorováním a rozhovorem

Sekundární cíle:

- Podpořit přímý kontakt studentů s pacienty hospicového zařízení Anežky České v Červeném Kostelci
- Pomoci vyjádřit klientům hospice potřeby, které by mohli studenti saturovat
- Přinést inspirace pro zkvalitnění péče okolo klientů v hospicovém zařízení

Zvolená výzkumná strategie

Pro získání podrobného popisu a vzhledu do stavu studentských praxí v hospicovém zařízení byla zvolena kvalitativní metoda zkoumání, konkrétně metoda moderovaného polostrukturovaného rozhovoru. Určité schéma a body otázek daly rozhovoru osnovu. Odlišná struktura otázek byla vytvořena pro studenty a jiná pro pacienty.

První oblast otázek u respondentů z řad praktikantů se zaměřila na otázky osobní povahy (bydliště, studium, důvod pobytu v hospici). Druhá část se týkala vztahu studentů k hospicovému zařízení. Bod třetí se týkal pacientů a personálu. Podobnou strukturu mají i otázky kladené pacientům.

Zdůvodnění volby výzkumného souboru:

Na začátku jsme se rozhodly, že bude vhodné provést celý výzkum pouze na jednom zařízení. Výběr zařízení byl vcelku snadný, hospic Anežky České v Červeném Kostelci se nám zdál jako vhodná volba. Má dlouholetou tradici, jedná se o první hospic v České republice, u jehož zrodu stála zakladatelka hospicového hnutí ČR, Marie Svatošová. Dalším aspektem je dobrá dostupnost a vzdálenost. Výzkumným souborem jsou tedy pracovníci, pacienti a stážisté, kteří v tomto zařízení pobýlí týden a více. Celkem se jedná o osm rozhovorů s pacienty a pět rozhovorů se studenty.

Popis organizace

Výzkum probíhal tedy v konkrétním hospici, který nese název Hospic Anežky České. Toto nestátní zdravotnické a sociální zařízení pečuje o nevléčitelně nemocné zejména s onkologickým onemocněním v pokročilém stádiu onemocnění. Funguje taktéž jako modelové zařízení předávající zkušenosti zájemcům o hospicovou péči z ČR i zahraničí. Je zde poskytována individuální celistvá péče a paliativní léčba, která je zaměřena na kvalitu života až do poslední chvíle pacientova života, dále hospicové zařízení nabízí poradenskou službu s půjčovnou zdravotnických pomůcek.

Budova Hospice je postavena v symbolickém tvaru lodě, je umístěna nedaleko centra Červeného Kostelce na adrese 5. Května 1170. Původně byla tato budova vystavěna na volném prostranství. Celý objekt je bezbariérový s řadou odpočívadel a zimní zahradou. V budově najedete halu s fontánou a čajovnu, kde mohou pacienti, rodina i doprovázející posedět. V této místnosti se také odehrávají kulturní akce. Celkem 20 pokojů je rozmístěno ve dvou podlažích s celkovou kapacitou třiceti lůžek (14 jednolůžkových, 4 dvoulůžkové a 2 čtyřlůžkové pokoje).

Cíle organizace jsou prezentovány i na webových stránkách¹: *„Základem naší činnosti je pochopení jedinečnosti každého člověka a úcta k jeho osobnosti. Jsme přesvědčeni, že lidský život v jakékoliv podobě je vzácným darem, a proto je třeba si jej vážit a chránit. V péči o nevléčitelně nemocné se snažíme naplnit celou šíři potřeb pro jejich důstojný a plnohodnotný život. Usilujeme o naplnění dnů nemocného životem, zároveň však respektujeme smrt jako nedílnou a přirozenou součást života. Naše činnost zahrnuje:*

- *úsilí o zmírnění fyzické i duševní bolesti*
- *úsilí o respektování lidské důstojnosti*
- *nabídku osobní blízkosti“*

Za velké pozitivum hodnotíme fungování dobrovolnictví a studentských stáží. Systém a organizace působí propracovaně. Na webových stránkách se můžete dočíst, že dobrovolníci doplňují svou činností práci zaměstnanců a přinášejí tím do hospice nový rozměr. Text je doplněn výčtem činností a popisem, koho a jak kontaktovat. V případě stáží je zde také kontakt, ale výčet činností už zde chybí.

Způsob analýzy získaných údajů

Na základě transformace dílčích cílů do zkoumatelné podoby jsme získané informace roztřídily podle odpovědí všech osmi pacientů. Bylo definováno tzv. jádro interview, což je minimum otázek, které muselo při rozhovoru zaznít, poté se nabalovaly různé doplňující, rozvíjející otázky, které napomáhaly k upřesnění původního zadání.

Otázky u praktikantů měly charakter osobní (bydliště, studium, důvod pobytu v hospici), další okruh otázek se ptal na prostředí hospice a pacienty a poslední oblast otázek se zaměřila na vliv a význam stáží. Níže jsou k jednotlivým sekcím předloženy ukázky otázek:

Otázky osobní povahy

- *Jakou školu studujete, kde bydlíte?*
- *Rozhodli jste se pro tuto instituci sami?*

Vztah k hospici

- *Jak na vás hospic působí? Líbí se vám tady? Jak to tu hodnotíte? Můžete to tu porovnat s nemocnicí? Máte výtky k hospici, něco byste zlepšili?*

Význam stáží, praxí

- *Měla praxe nějaký přínos pro vás osobně? Mají praxe přínos i pro pacienty?*

Podobně jako u praktikantů, první okruh **otázek kladených pacientům**, zjišťoval otázky osobní povahy (věk, bydliště, rodina, důvod pobytu v hospici). Druhý okruh se zabýval pobytem v hospicovém

---

¹www.hospic.cz

zařízení (stravování, volnýčas, personál, prostředí, atp.). Třetí okruh byl zaměřen na vnímání studentských praxí (postoje, péče a pomoc studentů).

Otázky osobní povahy

- *S jakou nemocí tady jste? Jak dlouho?*
- *Bylo vaším rozhodnutím výběr této instituce?*

Vztah k hospici

- *Jak na vás hospic působí? Líbí se vám tady? Jak to tu hodnotíte? Můžete to tu porovnat s nemocnicí?*
- *Máte výtky k hospici, něco byste zlepšil?*

Studenti na stážích, praxích atp.

- *Jak se k vám chovají studenti? Má to cenu, aby pečovali v hospicových zařízeních, když ještě nejsou profesionály?*

Splnění kontrolovatelných výsledků řešení

Uveďte především publikace, které vznikly na základě řešení projektu. Dále uveďte, zda byly publikace skutečně zadány do OBD s vazbou na RIV.

Výsledky byly prezentovány v rámci příspěvku s názvem: Euthanasia and the Needs of Terminally ill. Merits and Risks of voluntary Workers in Hospices. Výsledek byl publikován na 6. International Conference on Education and Educational Psychology v Istanbulu, konané ve dnech 13.-17.10.2015. Příspěvek bude publikován v Procedia – Social and Behavioral Journal (Elsevier). Po vydání a upřesnění všech nutných údajů ke správnému zadání, bude zadán do OBD.

Závěr

Pomocí analýzy rozhovorů týkající se současného stavu studentských praxí v Hospici Anežky České v Červeném Kostelci vyplynul určitý přínos jak pro pacienty, tak pro stážisty. Pacienti vidí přínos studentských praxí v tom smyslu, že jsou v kontaktu s mladými lidmi. Pozitivním aspektem je i změna, která oživuje poměrně konstantní polohu na lůžku. Zajímavým zjištěním je i fakt, že možnost konverzace a povídání vnímají stážisté pozitivněji nežli pacienti. Ti preferují více klidu a vyhýbají se rozhovorům o nemocech. Pacienti často nerozpoznají, zda-li ošetřovatel je, či není studentem, ač se jim vždy stážisté představí. Nepovažují to za důležité, naopak si pamatují spíše jak na ně pečující osoby působí, zda-li jim pomohou, vykonají něco netradičního (např. procházka do obchodu) nebo jejich požadavkům vyhoví. Také si cení těch, s kterými najdou nějaké společné konverzační téma a s kterými se třeba i zasmějí.

Stážistů se více dotkla rovina emocionální, osobnostní (přestože šlo o studenta medicíny) a z ošetřovatelského hlediska se rovněž leccemu přiučí. Posun viděli u sebe v několika směrech, jeden stážista to dokládá slovy: *„Medicínsky v tom, že medicína ztrácí tu svou pýchu. Myslím si, že jednoznačně, byť to zní paradoxně, je na prvním místě kladen život. Medicína je pouze prostředkem, jak může tomu životu sloužit. Když se dobře použije. To je asi tak hlavní věc, co jsem vyzoroval za těch 14 dní. Z hlediska společenského nebo sociálního, když to můžu porovnat s nemocnicí, tady v hospici hraje určitou roli člověk. Člověk není číslo. Tady skutečně jde o člověka, aby smysluplně dožil. To, že o něj někdo má zájem, že tam má místo i víra a tahle oblast života. To si myslím, že je obrovské pozitivum. Z hlediska medicínsko-sociálního moderní věda neví kam s těmito lidmi a často končí, když už přestávají být perspektivní. V hospici je vlastně člověk stále člověkem, přestože na něm medicína nemá co zlepšit (v uvozovkách). No a pro mě osobně to asi naučilo sám sebe trochu překonávat. Kontakt s těmi lidmi, povídání si s nimi, to že člověk něco neumí, neumí si o tom povídat tak tam ten prostor byl a zjistil jsem, že právě o tom si člověk má povídat. Dalo mi to určitě i z hlediska medicínskému a více z toho ošetřovatelského – ať už se jedná o chronické rány, současně jsem poznal, že to taky není tak černobílé. Když člověk pozná nějaké prostředí, tak se vynoří problémy, o kterých se člověk ani nedomníval, že by mohly existovat.“*

Prostředí a atmosféra utváří celkové klima hospice, které na stážisty i pacienty působí velmi klidně, pokojně a přátelsky. Domníváme se, že právě ve smrti se člověk obrací k životu, k tomu jak jedinec žil a jeho kvalita žití je mnohdy úměrné jeho kvalitě umírání.

Studenti nenavrhovali konkrétní inspirace, které by mohly zlepšit hospicové zařízení. Argumentovali faktem, že by museli mapovat toto prostředí delší časový prostor, týden či čtrnáct dní je málo na konkrétní návrhy změn a inovací. Skrze rozhovory jsme namotivované studenty dále podpořili k další osvětě mezi svými spolužáky a přáteli k navázání dalších studentských praxí v hospicovém zařízení Anežky České v Červeném Kostelci.

Literatura:

HAŠKOVCOVÁ, H. *Lékařská etika [Medical Ethics]*. 3rd enlarged edn. Praha: Galén, 2002.

JECKER, N. S. Advance Care Planning and the Problem of Overtreatment. In: Rogne, L., McCune, S. L. Advance, *Care Planning. Communicating about Matters of Life and Death*. New York: Springer, 2014.

MUNZAROVÁ, M. et al. *Proč ne eutanazii, aneb Být, či nebýt? [Why Not Euthanasia, or To Be or Not to Be]*. Edn in KNA 2. In Kostelním Vydří: published for the civic association Ecce homo by Karmelitánské nakladatelství, 2008.

PTÁČEK, R. et al. *Eutanazie – pro a proti [Euthanasia – for and against]*. 1st edn. Praha: Grada, 2012.

VÁCHA, M. Eutanazie [Euthanasia]. In: VÁCHA, M. O.; KÖNIGOVÁ, R.; MAUER, M., *Základy moderní lékařské etiky [The Principles of Modern Medical Ethics]*. 1st edn. Praha: Portál, 2012.

www.hospic.cz

Přehled realizovaných výdajů:

typ výdaje	výše výdaje	zdůvodnění
a) osobní náklady	2 800,00	DPP na překlad článku
b) stipendia	12 000,00	stipendium M. Brichová
c) materiálové náklady	5 137,00 8 235,00	kancelářské potřeby nákup odborné literatury tuzemské i zahraniční
d) další náklady	787,00	tisk baneru, presentace článku na konferenci
e) náklady nebo výdaje na služby		
f) doplňkové (režijní) náklady	327,19 433,94	kurzové ztráty (konf. poplatky) bankovní poplatky
g) cestovné	21 756,00 6 173,00 13 387,28 264,00	ubytování na konferenci letenka konferenční poplatek cestovní pojištění

celkem: 71 300,41 Kč

Povinné přílohy:

- kopie publikačních výstupů
- Výsledovka z ekonomického informačního systému Magion – vyúčtování dotace

Datum:

Podpis odpovědného řešitele